

1 Forten door het hele vormen samen de Nederlandse waterlinies 2 Juke van Niekerk van Liniebreed Ondernemen 3 Inmiddels is er in de forten van alles te doen

FOTO CAROLINE WESTDIJK

OP PAD
MET...

waterlinie-expert Juke van Niekerk

Nederland dankt veel van zijn welvaart aan handel via het water, maar heeft door de eeuwen heen ook menig vijand afgeslagen door een knap staaltje watermanagement. VRIJ nam een kijkje bij Fort Nieuwersluis (UT), onderdeel van een waterlinie.

door Joop Duijs

Van historisch fort naar vertier

Als je goed oplet, zie je op de meest onverwachte plaatsen in ons vlakke landschap groene heuvels boven het maaiveld uitsteken. Dichterbij tref je bijna ondoordringbare forten met massieve muren, deuren en luiken aan. De forten zijn de schakels in een lange ketting die samen een waterlinie vormen.

Een daarvan is Fort Nieuwersluis in de gelijknamige plaats aan de Vecht. Als we arriveren, is een groep sportievelingen net bezig met de coolingdown na hun kickboks-training. „Ja, dat gebeurt hier op het fort, maar we huisvesten ook wat bedrijfjes en een theehuis. We zijn niet de enige; op bijna alle 130 forten zijn er soorten van bedrijvigheid”, vertelt Juke van Niekerk, directeur van de Stichting Liniebreed Ondernemen dat er zelf ook kantoorruimte huurt.

De oudere lezer zal de naam Nieuwersluis ongetwijfeld bekend in de oren klinken. Militairen die zich hadden misdragen, werden hier ooit gedetineerd. In de jaren zeventig werden in het dorp aan de Vecht dienstweigeraars gehuisvest, wat in de roaring seventies veel media-aandacht trok.

Uw stukjesschrijver weigerde

Zo kom je er
Nieuwersluis ligt aan de rivier de Vecht, nabij de Loosdrechtse Plassen en is met de auto het gemakkelijkst bereikbaar. Vanaf Amsterdam bedraagt de afstand 30 kilometer, Utrecht ligt wat dichterbij, maar je bent ongeveer even lang onderweg.

geen dienst, maar werd uitgeloot en daardoor ingelijfd door de Bescherming Bevolking (BB). We kregen een 'opleiding' in een fort dat grote gelijkenis vertoont met Fort Nieuwersluis, waar Van Niekerk ons vertelt over de geschiedenis van de waterlinies. „Nederland heeft tien waterlinies. De oudste ligt in Zeeuws-Vlaanderen, de jongste is de IJssellinie. De bekendste, de Stelling van Amsterdam, staat sinds 1996 op de lijst van de Werelderfgoedlijst van Unesco en we hopen dat dit jaar de Nieuwe Hollandse Waterlinie als uitbreiding van de Stelling aan die eervolle lijst wordt toegevoegd.”

De waterlinies, een staaltje Hollands glorie op het gebied van watermanagement, landschapsplanning en militaire architectuur, werden gebruikt tijdens vijandelijke aanvallen. Door het laaggelegen land ongeveer een halve meter onder water te zetten, werd het de vijand onmogelijk gemaakt door het water te waden en was het net niet diep genoeg voor boten om zo de grote steden te bereiken.

De verdedigingsli-

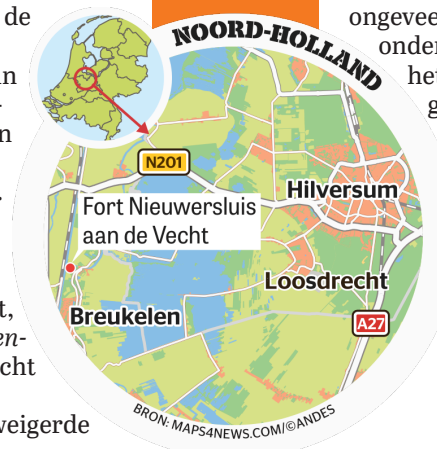
nies waren versterkt met forten, bunkers en vestingen van waaruit de vijand onder vuur kon worden genomen. Met de komst van vliegtuigen werden de waterlinies voor militaire doeleinden overbodig. Van Niekerk: „De forten werden na de Tweede Wereldoorlog daarom alleen nog gebruikt als wapen- en munitie-opslag en opleidingscentrum voor de BB, maar na beëindiging van de Koude Oorlog dreigde verval van de forten en vestingen.”

Restauratie

Zo'n twintig jaar geleden startte de overheid daarom het Nationaal Project Nieuwe Hollandse Waterlinie. Gemeenten, provincies, waterschappen en organisaties als Natuurmonumenten en Staatsbosbeheer staken de koppen bij elkaar om geld in te zamelen voor restauratie en herbestemming. Ook particuliere ondernemers roken hun kans. Dat leidde ertoe dat de forten inmiddels worden gebruikt voor de meest uiteenlopende zaken. Van B&B's tot restaurants, wellness, wijn- en bierkelders, escape rooms, proeflokalen, bierbrouwerijen, ateliers, kantoren en bijzondere musea.

Vanwege het kostbare onder-

Forten bieden nu ruimte voor allerlei bedrijvigheid

houd is de inzet van vrijwilligers nog onontbeerlijk. Door de rust zijn de forten ook zeer geschikt als werkplek voor mensen met een beperking en op Fort Nieuwersluis kunnen vrouwen van de penitentiaire inrichting terecht om weer werkervaring op te doen.

Natuur

De waterlinies waren er uiteraard ter verdediging van de mens, maar ook de natuur heeft dankbaar geprofiteerd van hun aanwezigheid. Omdat tot 1963 de Kringenwet van kracht was, golden er rond de forten bouwen en beplantingsvoorschriften, waardoor ze ook nu nog op unieke plekken met grote natuurwaarde staan. Bij uitstek geschikt dus als uitvalsbasis voor allerlei activiteiten. Zoals het 350 kilometer lange Waterliniepad, genomineerd als Wandelroute van het Jaar 2020, dat de Stelling van Amsterdam met

Tiental

Ons land heeft tien waterlinies die tussen 1583 en 1945 werden aangelegd zoals de Friese Waterlinie, de Stelling van Amsterdam, de Oude en Nieuwe Hollandse waterlinie en de Atlantikwall, gebouwd door de Duitsers tijdens de Tweede Wereldoorlog. Een overzicht vind je op forten.nl

Tegenwoordig kun je in Fort Nieuwersluis boksen of een kopje koffie drinken.

Reis door geschiedenis bij Fort Nieuwersluis aan Vecht

de Nieuwe Hollandse Waterlinie verbindt. Maar ook vaar-, fiets-, motor- en autotochtjes langs de forten winnen aan populariteit.

„De waterlinies laten echt zien waarom Nederland een

waterland wordt genoemd. Ook ik profiteer er graag van. Als het straks warmer weer wordt, duik ik weer lekker de Vecht in om naar mijn werk te zwemmen”, lacht Van Niekerk. ♦

WAS HET MAAR... ... ZOMER!

Sita (4) en Tawaseef (5) kunnen niet wachten op de zomer. In het kamp waar ze wonen is het zonder warme kleren of dekens nu zó koud.

Help gevluchte kinderen
met een pakje dat beschermt
tegen de kou

**SMS PAKJE
NAAR 4333**

www.unicef.nl/pakje

unicef voor ieder kind